

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

23. An si sponsalia dissoluantur ex consensu, cesset impedimentum publicæ honestatis ortum ex illis? Et quid est dicendum, si morte alterius dissoluerentur? Et an hoc impedimentum oriatur ex ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

exteriori manifestetur: sic nec sufficere potest ad contracta dissoluenda dissensus interior, nisi manifestetur exteriori: vti notauit Pontius *dicto cap. 9. num. 5.* Manifestari autem expedit coram Episcopo, vel eius Vicario; & ipsis deficientibus, coram honestis personis, iuxta textum in *cap. fin. de appellationib.* & tradit, aliis relatis, Sanchez *lib. 1. disp. 51. num. 17.* & Gutierrez *cap. 28. num. 7.*

RESOL. XXII.

An si sponsalia communi consensu dissoluantur, hoc non obstante, oriatur ex eis impedimentum publica honestatis?

Et breuissime deducitur, quod durat impedimentum publica honestatis etiam post mortem alterius sponsi.
Ex part. 3. tract. 4. Ref. 221. alias 222.

Sup. hoc in Ref. seq.

§. 1. DE hoc casu olim magna altercatio fuit, nam quidam contraxit sponsalia cum filia, & postea illis ex communi consensu dissolutis cum matre contrahere volebat, tunc sine Summi Pontificis dispensatione hoc efficere minimè posse asseruerunt multi Theologi, nam ita docet Sanchez, *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 65. n. 21.* & probat hanc sententiam, quia nulla maior sponsalium dissolutio accidere potest, quam alterius sponsi morte, sed in tali casu durat etiam impedimentum. Ergo.

2. Sed ego tunc contrarium consulaui, & in meam sententiam atraxi multos viros doctos ex Dominicano familia, & ex Societate Iesu, & præter Sa verb. *Matrimonium. n. 12.* citatum à Sanchez, adduxi pro hac opinione Basl. Pontium *de matrim. lib. 7. cap. 36. num. 9.* Gutierrez *de matrim. cap. 103. num. 11.* & Rebellium *part. 2. lib. 3. quest. 14. n. 3.* qui citant declarationem Cardinalium sic asserentem. Si sponsalia soluantur de consensu, Congregatio censuit esse inualida. Ad rationem verò, quam adducit Sanchez, respondebam, quòd adest dispar ratio inter vtrumque casum; quia in morte qui contraxit sponsalia, censetur in eadem voluntate decessisse, vel saltem debuisse decedere, quamdiu alter non dissentit, quod non accidit in casu nostro, nam adest voluntas expressa dissolutionis sponsaliorum. Non est ergo audiendus Sanchez, licet vir doctissimus, in hoc casu, sed omnino dicendum est cum supradictis Doctoribus, ex sponsalibus mutuo consensu dissolutis nullum nasci impedimentum.

RESOL. XXIII.

An si sponsalia dissoluantur ex mutuo consensu cesset impedimentum publica honestatis oriur ex illis?

Et quid est dicendum, si morte alterius dissoluerentur?
Et an hoc impedimentum oriatur ex sponsalibus sicte celebratis, videlicet ore tenus absque consensu interiori?

Idem est de matrimonio sicte contracto ex defectu consensu. Ex part. 11. tract. 5. & Misc. 5. Ref. 12.

Sup. hoc in Ref. præcedenti.

§. 1. NEGatiuam sententiam docent duo viri docti ac strictæ amicitie vinculo mihi coniuncti, Reuerendissimus Candidus, & Auersa: Ille *tom. 1. di. quest. 28. art. 11. dub. 2.* Ille *de Sacram. Matrim. quest. 17. sect. 5.* Idem etiam docet Layman *lib. 5. tract. 10. part. 4. cap. 9. num. 3.* Trullench *de Sacram. lib. 7. cap. 9. dub. 13. num. 8.* Bassæus *verb. Matrimonium 7. num. 56.* Dicastillus *de Sacram. tom. 3. tract. 10. disp. 7. dub. 39. num. 406.* & amicissimus P. Perez *de matrim. disp. 8. sect. 2. num. 4.* vbi sic asserit; Dico secundo; quando sponsalia dissoluantur

mutuo consensu contrahentium, adhuc non cessat impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certis. Ita opinatur eum Doctores primæ sententiæ, & ratio meo iudicio efficacior hæc est; quia impedimentum matrimonij non dependet à voluntate contrahentium, sed ab Ecclesia, quæ constituit, vt impedimentum publicæ honestatis confurgat ex sponsalibus validis; sponsalia verò non ob id non fuerint valida, quod postea dissoluantur, vt constat. Ratio autem motiua, propter quam inductum est ab Ecclesia impedimentum publicæ honestatis, adhuc militans eo quod non debeat matrimonium contrahi inter aliquas personas, quæ sibi factæ sunt propinquæ per sponsalia: aliis enim posset hoc impedimentum cessare quoque post mortem alterius sponsi: non enim sponsalia videntur magis dissolui per mutuum consensum, quam per mortem, per quam perpetuo dirimuntur, vt ostensum est. Nec valet dicere cum Hurtado esse discrimen: nam sponsalia quæ mutuo consensu dissoluantur, cessant immediate, & ratione sui, & sponsi videntur vnus definit ad alium pertinere, & contra non verò quæ morte alterius dissoluantur, quia illa mediata tantum, & ex defectu subiecti, & ipsi videntur semper vnus pertinere ad alium, & contra, ac proinde ex istis vt potest peruenit ad tempus validis oritur hoc impedimentum, & non ex illis. Non, inquam, valet, quia sponsalia per mortem etiam euanescent, imò etiam magis, quia per mortem perpetuo dissoluantur: dissoluta per mutuum consensum, iterum per novum consensum contrahi possunt. Immediate etiam, & ratione sui per mortem euanescent, quia immediate euanescit omnis consensus, & radix illius, nempe humana. Vnde sicut sponsi viuenticibus, vnus definit ad alterum pertinere per mutuum consensum, in mortuo magis mortuo alterutro. Non ergo est peculiaris ratio, nec speciale discrimen. Ita Perez, & ceteros omnes Sanchez.

2. Sed ego de hoc casu interrogatus ab Eminentiissimo Domino meo Cardinali Franciosi, inter purpuratos Patres pietate & doctrina conspiciendo, affirmatiuè respondi, Sancta declaratione Sacre Congregationis Concilij à Pontio adducta, vt ego alibi obtinui, de qua etiam ex Cornio mentionem facit & sequitur Leander *de Sacram. tom. 3. tract. 19. disp. 19. quest. 4.* Hanc etiam sententiam tenet Castus Pilaus *tom. 5. disp. 4. punct. 10. num. 8.* Martinus de San Ioseph in *Monit. Confess. tom. 3. lib. 1. tract. 33. de matrim. nu. 5.* Remigius in *prax. Confess. tract. 5. cap. 8. §. 14. num. 4.* Caspensis in *conf. Theol. tom. 3. tract. 26. disp. 9. sect. 11. num. 69.* Operarius *de Sacram. tract. de matrim. disp. 4. quest. 7. num. 51.* Metternus *de Sacram. in supplem. quest. 57. dub. 2. num. 4.* & me citato Hermanus Busenbaum in *medulla Theologia moral. & ratio est, quia talia sponsalia mutuo consensu soluta, sunt nulla & inualida. Secus dicendum est si morte alterius dissoluerentur, nam in eo casu, sponsalia illa perpetua censentur: nam ille qui obiit iudicaretur in eadem voluntate decessisse. Et ideo Ioan. Præpositus *in 3. part. D. Thom. quest. 7. de impedimen. matrim. dub. 14. n. 12.* sic ait; Petitur an hoc impedimentum oriatur, si sponsalia valida mutuo contrahentium consensu dissoluantur? Respondeo non oriri vbi Tridentinum receptum est: Ita respondit Congregatio, quæ censuit esse inualida, quod videtur intelligendum ad hunc effectum, vt ex istis hoc impedimentum non oriatur, & ita existimo peculiarem esse*

dispositionem pro eo modo dissolutionis sponsalium: si enim dissoluantur morte vnius partis ante matrimonium contractum, vel iudicis sententiam, nihilominus pariunt hoc impedimentum, cum subsequens dissolutio non obstat, quominus fuerint valida. Ita ille, & iterum ego.

Sup. hoc in Ref. leg. & sup. cursum in sine Ref. 8.

3. Verum, quia hic sermo incidit de impedimento publicæ honestatis, quæ primo, an oriatur ex sponsalibus sic celebratis, & videlicet oretenus absque consensu interiori, & affirmatiue responderet Leander de Sacram. tom. 2. tract. 9. disp. 19. quæst. 3. cum Sanchez lib. 7. disp. 68. num. 14. Pontio lib. 7. cap. 36. num. 16. & alii penes ipsum, asserit enim, quod valeat promissio sponsalitia in tali casu, eo ipso, quod exterius liberè & sèntid absque ioco profertur, obligetque tam ex iustitia, quam ex fidelitate, & quod sponsalia validè celebrentur per consensum debitum. Deinde motuum ob quod statutum est ab Ecclesia hoc impedimentum, fuit impedire scandala & publicam indecentiam, vt constat ex cap. inuentis 3. de sponsalibus; sed hæc æquè eueniunt quando sponsalia exterius apparent valida, & solus consensus internus ad eorum valorem desideratur, cum defectus ille interni consensus lateat omnes: ergo quando defectu consensus non constat exterius, prædicta sponsalia inducent illud impedimentum.

4. Sed negatiuam sententiam sustinet Hurtadus de matrim. disp. 21. difficut. 1. Rebellius lib. 4. quæst. 14. num. 3. Coninch de Sacram. disp. 12. dub. 5. num. 69. Malcardus tom. 1. lib. 3. part. 1. tractat. 11. docum. 8. n. 2. & Cornejo in 3. part. D. Thom. tom. 2. tract. 6. de impediment. matrim. dub. 30. quæst. 2. vbi sic ait: Ex quibus infero, non oriri hoc impedimentum, quando sponsalia aut matrimonium inuvalida sunt defectu consensus interni, quiquid dicat Sanchez lib. 7. disp. 68. n. 14. & disp. 70. num. 11. Probatur, quia Concil. Tridentinum loco citato, & iura relata definiunt, non oriri ex sponsalibus quacumque ratione inuvalidis: ergo Concilium comprehendit omnem inuvaliditatem, etiam eam, quæ prouenit ex defectu consensus, non solum externi & apparentis, vt in infante, aut futioso, sed etiam iure interno: ergo in foro conscientie non dirimit matrimonium sequens, nec etiam in exteriori, si probari possit. Ita ille; cui adde Martinum Perez de matrim. disp. 8. sect. 3. n. 3. vbi probat ex sponsalibus inuvalidis solius interni, & occultati consensus defectu, nullum consurgere publicæ honestatis impedimentum. Moueor præcipuè, quia Concilium Trident. non potuit loqui clarius, & vniuersalius, quam cum dixit se prorsus tollere illud honestatis publicæ impedimentum, dum sponsalia non erunt valida quacumque ratione, seu causa, verbis his vniuersalissimis omnem completens causam inuvaliditatis eorum, ac proinde etiam interni consensus defectum; quem profecto si cum cæteris comprehendere voluisset, nullis aliis clarioribus, aut vniuersalibus verbis vti potuisset.

5. Responderet Sanchez Tridentinum intelligi quacumque ratione externa, & apparenti sint sponsalia irrita, oportere autem sic intelligi, quia tale impedimentum est institutum ob publicam honestatem ad vitandum scandalum; atque ideo defectus consensus, ob quem non inducitur impedimentum debet esse externus. Sed contra est, quia Tridentini verba illa vniuersalia omnem nullitatem siue externam, & apparentem, siue etiam occultam comprehendunt. Præterea dictum caput vniuersum de sponsalibus in 6. post Tridentinum manet illæsum quoad sponsalia irrita, defectu consensus, vt constat apud omnes: at ex sponsalibus inuvalidis solius interni consensus defectu, iuxta illud Bonifacii VIII. decre-

tum non oritur tale impedimentum: ergo. Vnde ego huic sententiæ magis adhæreo. Non nego autem, vt optime obseruat Dicastillus de Sacram. 10. 22. tract. 10. disp. 7. dub. 39. num. 403. affirmatiuam sententiam probabilem esse.

RESOL. XXIV.

An ex sponsalibus nullis ex defectu consensus, vel ob aliud impedimentum occultum oriatur impedimentum publicæ honestatis?

En an dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsentem, teneatur ad priorem reddere, si autem coniunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram possit accipere in vxorem, sine vero cum posteriori contrahat sponsalia, ea nulla sint, proinde que cum priori contraxit, solum sunt valida? Et notatur, quod ex sponsalibus conditionatis nullum oritur impedimentum publicæ honestatis, donec conditio fuerit impleta: Ex part. 9. tit. 6. & Misc. 1. Ref. 51. alias. 52.

§. 1. **A**ffirmatiue respondent Sanchez lib. 7. disp. 68. num. 14. Pontius lib. 7. cap. 35. n. 10. Layman lib. 5. tract. 10. cap. 9. num. 4. & alij: quia hoc impedimentum statutum est propter indecentiam, quam secum trahit matrimonium cum consanguinea in primo gradu illius, quacum sponsalia contraxisset: hæc autem indecentia semper oritur, quoties constat publice, sponsalia valida fuisse, tametsi de facto irrita sint. Vnde, cum Concilium dicit, ex sponsalibus, quacumque ratione valida non fuerint, non contrahi hoc impedimentum; intelligendum est verbum, quacumque ratione, quæ cognoscitur, & scitur.

Sup. hoc in Ref. præterita §. Verus, & supra cursum in sine Ref. 8.

2. At mihi magis placet opinio negatiua, quam tenent Hurtadus de matrim. disp. 21. difficut. 1. n. 4. Coninch disput. 32. dub. 5. num. 69. Rebellius lib. 3. quæst. 14. Quia Concilium generaliter dixit, ex sponsalibus quacumque ratione inuvalida fuerint, nullum impedimentum contrahi: ergo absque fundamento restringitur ad ea, quæ sunt publice inuvalida: aliàs neque ex sponsalibus validis omnino occultis impedimentum oritur, siquidem, nulla indecentia esset in tali contractu cum consanguineis sponsæ. Quapropter non est spectanda indecentia publica, quæ apud homines oriatur; sed quæ oritur spectato ipso contractu.

3. Et ideo Pater Perez de matrim. disp. 32. sect. 21. num. 7. absolute asseruit, impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, quod ex sponsalibus oritur, tantum oriri ex sponsalibus cum determinata persona, ac certa; & ex absolutis, siue à principio, siue postea impleta conditione, & tantum ex validis, & non ex nullis, siue ex defectu consensus, siue ob aliquod impedimentum, quauis occultum: prædictumque impedimentum publicæ honestatis esse perpetuum, nec dissolui morte alterius, nec mutuo consensu, nec quia alter resiliuit. Ita ille, quibus omnibus adde Texedam tom. 1. lib. 4. tract. 2. contr. 21. num. 9.

4. Sed nota hic obiter: Dato casu, quod sponsus de facto contraheret cum sorore sponsæ suæ de præsentem, dico, quod teneatur ad priorem redire: si autem coniunctio carnalis accederet cum secunda, tunc neutram potest accipere in vxorem: non priorem; quia obstat affinitas: non posteriorem; quia impedit publicam honestatem. Sin verò cum posteriore contrahat sponsalia, ea nulla sunt; proinde quæ cum priori contraxit, solum sunt valida.

5. Nota secundò: Ex sponsalibus conditionatis nullum